

בולי חומה ומגדל

"Stockade and Tower" Stamps

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י

תל אביב-יפו • ירושלים • חיפה

33

PHILATELIC SERVICES

21.3.63

JERUSALEM • ISRAEL

עם פרוץ מאורעות הדמים בארץ ישראל באפריל 1936 והכרזת הערבים על שביתה כללית, במטרה להרעיב את היישוב העברי, נתעורר הצורך להרחיב את גבולותיה של ההתיישבות. קרן הקיימת לישראל החליטה לרכוש אדמות לאורך גבולות הארץ — בצפון, במזרח ובדרום.

קניית קרקעות בלבד לא פתרה, כמובן, את הבעיה והעיקר היה יישובם ואיחודם לשטח רצוף ומלוכד.

העליה על הקרקע בסביבה עוינת של ערבים מתושבי המקום וסתם כנופיות, לא היתה מן הדברים הקלים והיתה כרוכה בסכנת נפשות.

אז צץ הרעיון של חומה ומגדל — היאחוזות בקרקע במהירות המקסימלית עם כושר הגנה על הנקודה החדשה. ואמנם היישוב הצליח להגשים תכנית זו ע"י פעולה בשיטה הבאה:

לאחר שהוחלט על הקמת נקודת יישוב חדשה, היו מכינים ביישוב סמוך גדר מורכבת משני קירות עץ עם רווח ביניהם וכן היו בונים מגדל עץ שניתן לפירוק והרכבה בקלות.

אור ליום המיועד היו המתיישבים החדשים בליווי חברים מיישובים אחרים מביאים את המטען לנקודה החדשה. במשך יום אחד היו מקימים את הגדר, המגדל וצריפי המגורים. את הרווח שבין קירות העץ של הגדר היו ממלאים חצץ וכך היא היתה הופכת לחומה, ואילו המגדל, עם זרקור על ראשו, היה משמש נקודת תצפית יעילה ביום ובלילה. על ידי איתות בזרקור היו המתיישבים מזעיקים עזרה מיישובים סמוכים במקרה של התקפת-לילה.

מבצעי "חומה ומגדל" פתחו תקופה חדשה של תנופה רחבת-ממדים בהקמת יישובים באזורים מרוחקים.

מפעל ההתיישבות פרץ אז לבקעת הירדן, לעמק בית שאן, להרי אפרים, לגליל העליון ואף לנגב. ההליכה אל האזורים האלה היתה קשורה קשר בל-ינתק בהחיאת שטחי קרקע שוממים שהמחרשה העברית לא פלחתם מאות בשנים. בחודש כסלו תרצ"ו (7.12.1936) החלה ההתיישבות בעמק בית שאן, אשר בשעריו הוקם היישוב העברי הראשון: ניר דוד — לזכרו של דוד וולפסון, נשיאה השני של ההסתדרות הציונית העולמית. כעבור חודש ימים הוקם הקיבוץ שדה נחום — אף הוא באותו עמק. היישובים שהוקמו אחריהם באותו אזור: בית יוסף, טירת צבי, מעוז-חיים, מסד, נוה איתן, מסילות, שדה אליהו וחמדיה.

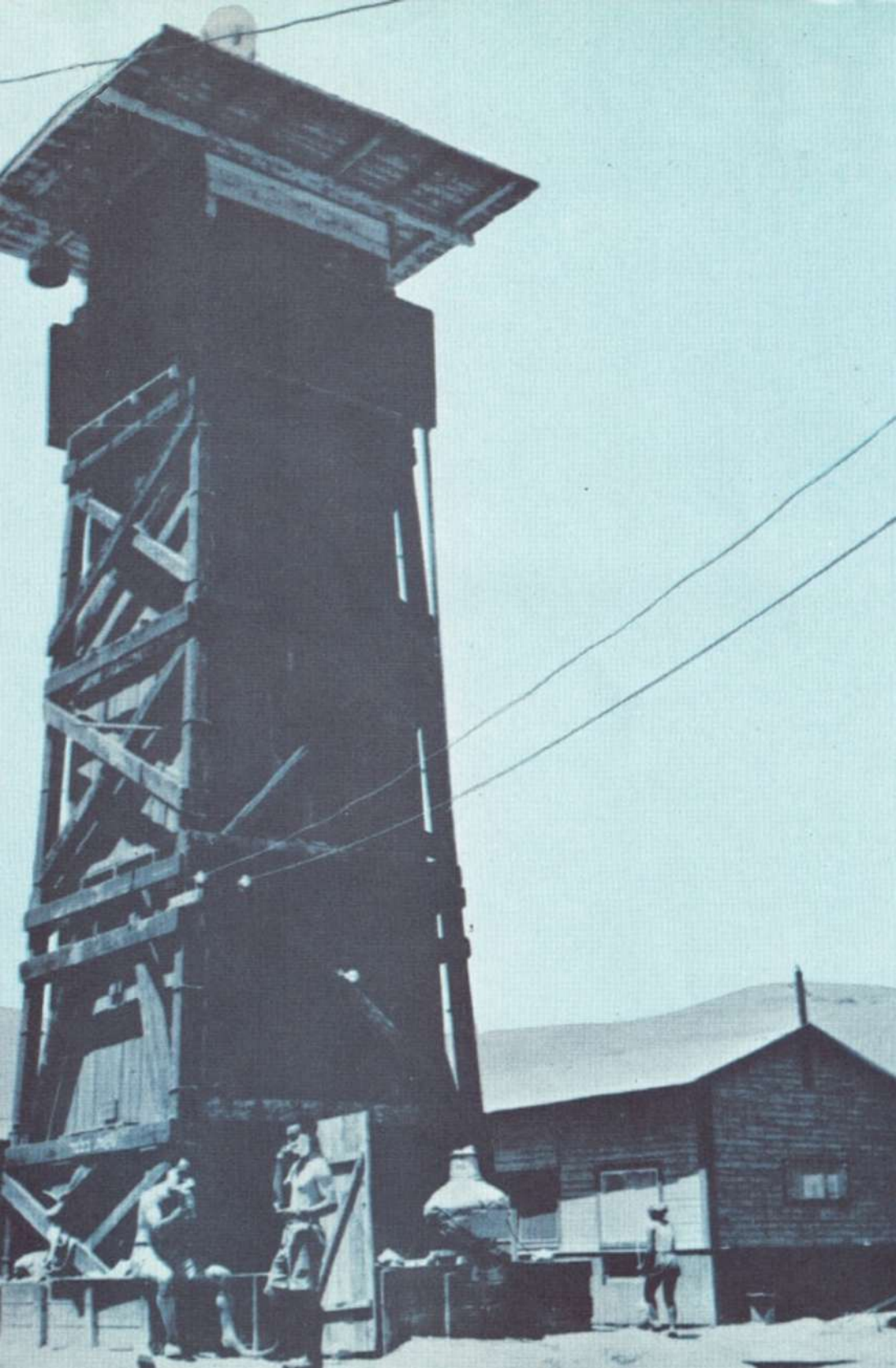
בשנת תרצ"ח רכשה הקק"ל אדמות בחלקו הצפוני-מערבי של הגליל העליון בו הוקמה חניתה שהיתה נקודת ההתיישבות הראשונה בחלק זה של הארץ. אחריה הוקמו אילון ומצובה.

בהרי אפרים נוסדו עין השופט, דליה ומשקים נוספים. הם יצרו את הקשר בין היישובים העבריים בשומרון לבין אלה שבעמק יזרעאל.

נגבה הפכה לסמל החדירה לנגב ואילו עין המפרץ, כפר מסריק ומשמר הים קירבו את ההתיישבות ליישובי עמק עכו.

חודש מאי 1939 היה חודש-השיא בהקמת יישובים חדשים. בעיצומם של מאורעות הדמים הוקמו אז 12 יישובים, ביניהם: דליה, דפנה ודן, מעלה החמישה ועוד.

במשך השנים 1936-1939 הוקמו בסך-הכל 55 נקודות חדשות אשר הניחו יסודות איתנים להמשך התפתחותו של מפעל ההתיישבות העברית בארץ.

The "Tower and Stockade" period is a remarkable chapter of daring and determination in the annals of Jewish pioneering. 1936 to 1939 were troubled years for the small Jewish community of Palestine, which was subject to the crippling economic and land restrictions imposed by the mandatory government, and to continuous hostile attacks from terrorists.

Under cover of night marauding Arab bands would set fire to outlying farm houses and fields; orchards were uprooted and pipes and wells damaged. The Yishuv's answer to this challenge of destruction was construction — the building of more and more settlements throughout the country.

The erection of these settlements was a triumph of planning and organization, for each "Tower and Stockade" settlement was built within a day. During twenty-four hours a bare patch of ground was converted into a secure encampment surrounded by a wooden stockade, with a searchlight, playing from the high watch-tower in the centre, offering protection from guerilla bands.

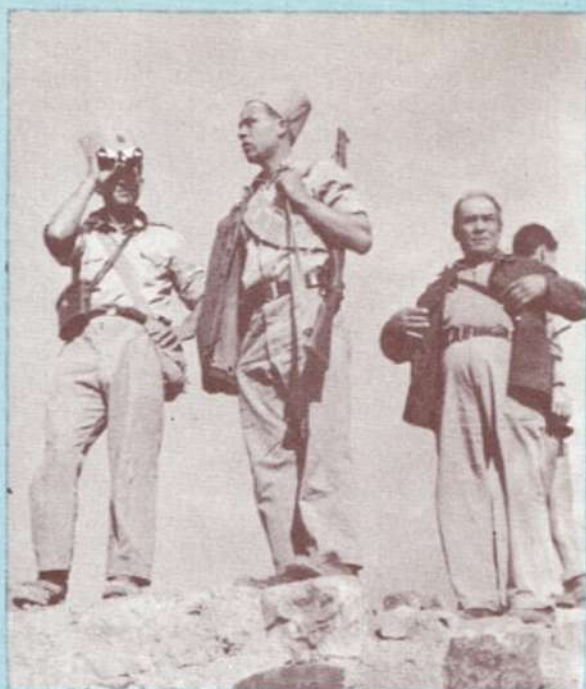
A member of Kibbutz Massada, which was built in March 1937, describes the feverish preparation involved in such a planning: "A double wooden wall filled with sand so thick that no bullet could penetrate it, a fourteen-meter tower with a projector on top, a dynamo, a double barbed-wire fence, and within this fort three cottages for the members, a dining room, and a kitchen... and all this had to be completed within one day. Materials, men, machinery, lorries.... the head whirls, but some inner voice whispers: 'We shall accomplish it!'"

The pioneers of the "Tower and Stockade" days created irrevocable political and economic facts. In the words of one of the settlers: "Although the soil had been paid for long ago, it was still not ours. Only when we are settled upon it, do we feel that we are safe."

Nir David was the first of the "Tower and Stockade" settlements. Its establishment marked the beginning of the revitalization of the once fertile Beisan valley which, during centuries of foreign rule, had degenerated into a marshy wasteland. In this period the map of Jewish settlement was altered considerably: Clusters of settlements appeared in the fertile Hula valley, in the hills of Ephraim, and on the plains of Acre. Simultaneously settlement began in the western area of Upper Galilee and elsewhere.

On the 21st of March, 1938, the ascent to Hanita, high in the lonely wooded hills of Western Galilee, took place. The lorries that brought the equipment for the new settlement could not climb the rocky terrain. Over 400 volunteers, some settlers from other villages, others city workers from Haifa, carried the tents and building materials on their backs. Within twenty-four hours Hanita was erected. On the very first night the new village fought off the attack of Arab marauders. The settlers continued at their posts and Hanita — created out of the "blood, sweat, tears" of Israel's pioneers — remained to serve as the spearhead of the liberation of Western Galilee.

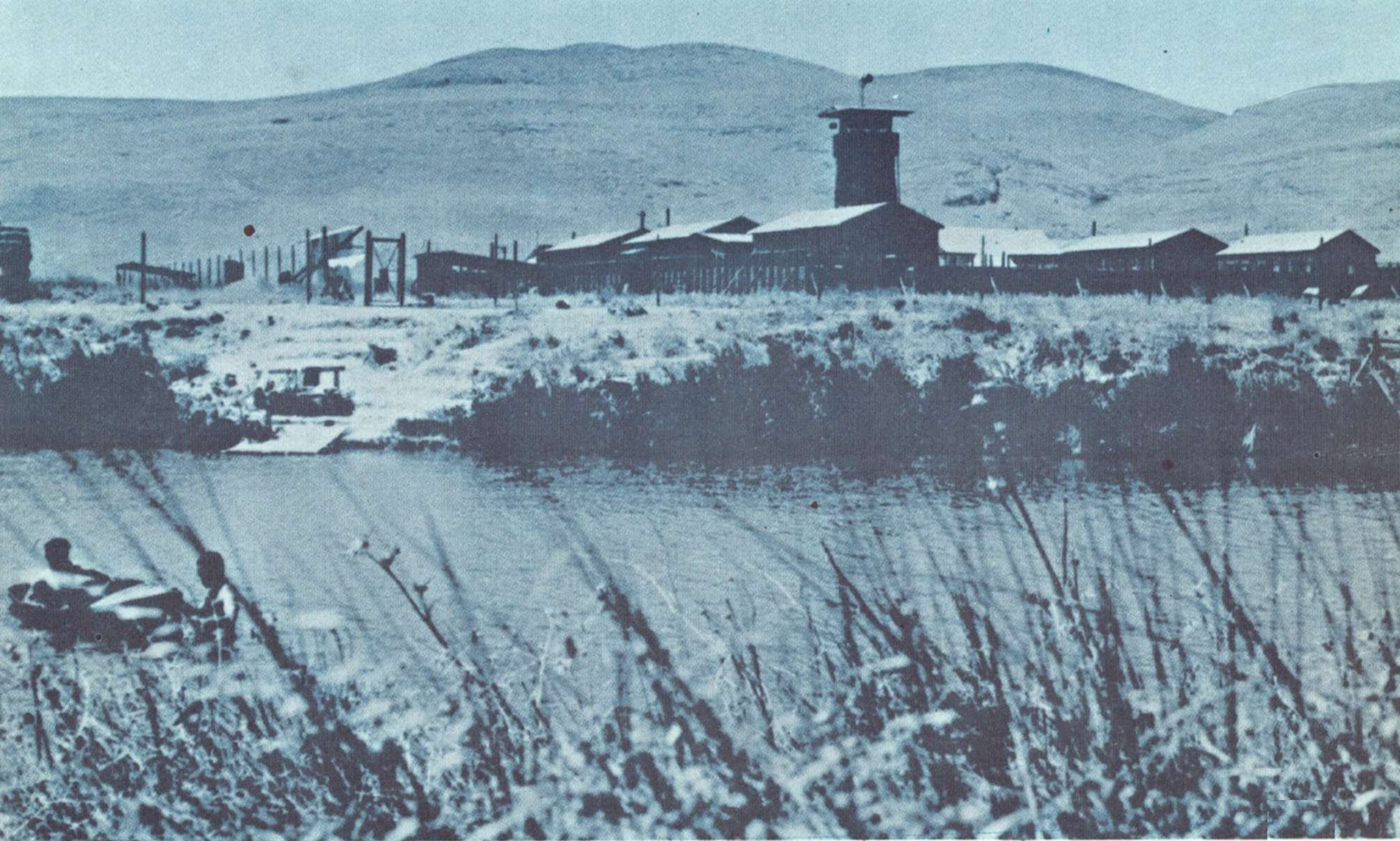
During the years of 1936 to 1939 a network of 55 "Tower and Stockade" settlements spread from Dan in the north to Negba in the south. These settlements played a decisive role in the difficult economic, political, and military struggles that followed.

ה"גפירים" שומרים
KEEN EYES KEEP WATCH

. . . . בעת הקמת החומה והמגדל
. . . . WHILE TOWER AND STOCKADE ARE BEING PUT UP.

A „TOWER AND STOCKADE“ SETTLEMENT

יישוב "חומה ומגדל"